

การออกแบบสาร (Message Design) เพื่อการนำเสนอ

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์

การนำเสนอข้อมูล สารสนเทศ ความรู้ หรือเนื้อหาเรื่องราวที่เป็นสาระสำคัญต่าง ๆ ให้ผู้อื่นที่เป็นผู้ฟัง หรือผู้ชมรับรู้และเข้าใจรวมทั้งมีความสุขกับการรับฟังด้วย แล้วนับว่าเป็นความสามารถพิเศษอย่างหนึ่งของผู้นำเสนอ หรือเป็นความดีงามของกระบวนการนำเสนอ โดยรวมที่สร้างความนิยมและความชื่นชมให้กับผู้ฟังได้มาก ทำให้ผู้นำเสนอกลายเป็น "ดาวเด่น" หรือ "ดารา" ขึ้นได้ชั่วพริบตา

ปัญหาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นได้แก่ การนำเสนอที่สร้างความเบื่อหน่ายและกลายเป็นการสร้างความไม่พอใจให้ผู้ฟังเป็นอย่างมาก ซึ่งจะสามารถพบเห็นได้จากการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นช่องทางของการนำเสนอเช่น ทางโทรทัศน์ คลิปวิดีโอ วิทยู หนังสือพิมพ์ หรือแม้แต่นเวทที่มีการอภิปราย ปาฐกถา แม้แต่ในสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งในชั้นเรียนที่มีครู หรืออาจารย์เป็นผู้นำเสนอและผู้เรียนเป็นผู้ฟังก็ ยังเกิดขึ้นได้บ่อย ๆ เช่นกัน

การนำเสนอที่สร้างความเบื่อหน่ายทำให้ โอกาสที่จะเป็นเป็น "ดาวเด่น" หรือ "ดารา" ที่มีผู้คนชื่นชมชื่นชมจำนวนมากหายไป หรือ ผู้ที่เป็น "ดาวเด่น" หรือ "ดารา" ที่มีผู้คนชื่นชมจำนวนมากอยู่เป็นทุนแล้วเพราะมีฐานะทางสังคมที่ดี มีตำแหน่งหน้าที่การงานอันมีเกียรติก็ตาม อาจกลายเป็นดาวดับที่อับแสง และเต็มไปด้วยความไม่พอใจของผู้คน ถ้าเป็นในชั้นเรียนครูหรืออาจารย์ที่มีการสอนและนำเสนออย่างเบื่อหน่ายจะทำให้ นักเรียนหรือนักศึกษาไม่ชอบ ไม่พอใจ และไม่เคารพนับถือได้เช่นกัน

วิทยาการที่ใช้ เป็นหลักการและแนวทางของการนำเสนอที่ช่วยลดความเบื่อหน่ายและชวนให้น่าติดตามนั้น นอกจากเทคนิควิธีและกระบวนการอื่น ๆ ที่มีนักวิชาการเขียนไว้เป็นตำราและเอกสารเกี่ยวกับเรื่อง "เทคนิคการนำเสนอ" จำนวนมากแล้ว ยังมีวิทยาการอีกสาขาวิชาหนึ่งที่มีนักวิชาการเขียนไว้เป็นตำราหรือเอกสาร น้อยมากคือ เรื่องของการออกแบบสาร (Message Design) ที่ดีและมีประสิทธิภาพสำหรับการนำเสนอ

การเตรียมการเพื่อ "การออกแบบสาร"

การออกแบบสารหมายถึง การจัดกระทำความรู้ ความคิด หรือเรื่องราวที่เป็นเนื้อหาสาระต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ ในรูปของนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นด้วยตา ได้ยินด้วยหู หรือรับรู้ได้ด้วยสัมผัสต่าง ๆ และรวมทั้งที่เป็น

รูปธรรม ให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้สำหรับการนำเสนอผ่านสื่อให้ผู้อื่นรับรู้ รับทราบ หรือเรียนรู้ได้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นการออกแบบสารเพื่อการนำเสนอจึงมีความสัมพันธ์กับช่องทางของการนำเสนอ ซึ่ง หมายถึง "สื่อ" ต่าง ๆ นั่นเอง สื่อแต่ละประเภท แต่ละชนิดมีหลักการและกระบวนการออกแบบสารที่ต้องการ นำเสนอแตกต่างกัน

แต่อย่างไรก็ตาม "การออกแบบสาร" มีหลักการพื้นฐานร่วมกันที่เป็นประเด็นสำคัญ และเป็นคำถาม เบื้องต้นที่ผู้นำเสนอควรนำมาใช้สำหรับพิจารณาการออกแบบสารก่อน ทำการนำเสนอผ่านสื่อดังนี้

1. เมื่อท่านจะทำการนำเสนอ ท่านต้องการนำเสนอ สารอะไร ให้กับผู้ฟัง หรือผู้ชมของท่าน
2. ผู้ฟัง หรือ ผู้ชม ของท่าน ต้องการรู้เรื่องอะไร จากการนำเสนอของ ท่าน
3. อะไรบ้างที่ท่านคาดว่าผู้ฟัง จะได้รับผิดพลาดไปจากความต้องการของพวกเขา

ทั้ง 3 คำถามนี้ดูเหมือนจะเป็นคำถามที่ย้อนไปย้อนมาเพื่อต้องการความมั่นใจว่าผู้นำเสนอสารได้ ตระหนักถึงประเด็นที่เป็นสาระสำหรับการนำเสนอ และสาระที่เป็นความต้องการของผู้ฟัง รวมทั้งความ ผิดพลาดอันอาจเกิดขึ้นได้กับการนำเสนอของผู้นำเสนอตลอดจนความคาดหวังที่ต้องการได้รับของผู้ฟัง

สารอะไร เป็นการกำหนดจุด ประสงค์และเนื้อหาสำหรับการออกแบบสารที่จะนำเสนอ ต้องการรู้ เรื่องอะไร เป็นการทราบว่าคุณฟังต้องการรู้เรื่องอะไร การที่จะทราบความต้องการได้นั้นอาจต้องมีการสอบถาม หรือสำรวจให้ทราบเป็นที่แน่ชัดด้วย กระบวนการดังกล่าวมีขั้นตอน และวิธีการหลากหลาย แต่สุดท้ายต้องได้ คำตอบว่า ผู้ฟังต้องการรู้เรื่องอะไรบ้าง เพื่อนำไปตรวจสอบกับเนื้อหาและกำหนดจุด ประสงค์เพื่อการประเมิน ในประเด็นแรก จะได้รับผิดพลาดไป การทบทวนและสอบทานคำตอบทั้ง 2 คำถามก่อนหน้าเพื่อสร้างความ มั่นใจ และระมัดระวังประเด็นข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น จากการออกแบบสารในการนำเสนอ

แนวทาง การปฏิบัติ

การนำเสนอจำนวนไม่น้อยที่ผู้นำเสนอไม่ได้สนใจ หรือให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ฟัง และ บ่อยครั้งที่ผู้นำเสนอได้นำเสนอสาระที่ไม่ตรงกับความคาดหวังและความต้องการของผู้ฟัง โดยชอบที่จะเสนอ

ในสิ่งที่ตนเองต้องการนำเสนอเท่านั้น อาจเป็นเพราะยึดมั่นกับ ความถนัด ความสามารถหรือความรู้ที่ตนเองมีอยู่ เป็นสำคัญ

ดังนั้นความ สำคัญของการนำเสนอจึงอยู่ที่ “ความสามารถนำเสนอให้ตรงกับความต้องการของ ผู้ฟัง” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของหลักการออกแบบสาร คือ การนำเสนอที่ตรงตามความต้องการของผู้ฟัง หรือ ผู้ชมมา นำเสนอให้ได้ โดยให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ค้นหาสาระที่เป็นความต้องการที่ผู้ฟังต้องการให้ได้ สิ่งที่ท่านคิดว่าสำคัญอาจไม่ตรงกับความคิดว่า สำคัญของผู้ฟัง

2. ขอมรับความแตกต่าง และความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นในเนื้อหา สาระ และประเด็นที่จะนำเสนอ ในแต่ละครั้ง

3. จัดกระทำสาระที่จะนำเสนอให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถรับรู้ได้ เข้าใจ ได้อย่างชัดเจน และนำเสนอให้ ครอบคลุม

4. ให้ความสำคัญกับหลักการและกระบวนการใช้สื่อ การผลิตสื่อ การออกแบบสื่อที่เป็นภาพ กราฟิก ตัวอักษร สี รวมทั้งเสียงที่ใช้ ทั้งที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของส่วนประกอบที่นำเสนอในสื่อแต่ละ ประเภท และแต่ละชนิด

5. การอธิบายและขยายความในเรื่องที่ยากต่อการเข้าใจให้เป็นเรื่องที่ย่อยต่อการ เข้าใจ รวมทั้งการสร้าง ให้เกิดความสมดุล ถูกต้อง กับสาระที่มีความซับซ้อนหรือยากต่อการเข้าใจ กับ สาระที่ไม่ซับซ้อนหรือง่ายต่อ ความเข้าใจ

วิทยาการที่เกี่ยวกับการนำเสนอขึ้นเกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายศาสตร์ มีความซับซ้อนทั้งในเชิงของ หลักการและทฤษฎีการรับรู้ การเรียนรู้ ทฤษฎีการสื่อสาร และกระบวนการออกแบบสื่อ การออกแบบสาร และ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการสร้างสื่อต่าง ๆ มีการศึกษาวิจัยในระดับสูงถึงระดับปริญญาเอก และหลังปริญญาเอก อีกด้วย

แต่ สำหรับการทำงานนำเสนอโดยทั่วไปแล้ว "การออกแบบสาร" น่าจะเป็นประเด็นที่ยังขาดการให้ความสำคัญและความเข้าใจในหลักการ ซึ่งข้อมูลในบทความเพียงเท่านี้ก็เพียงพอสำหรับการออกแบบสารเพื่อการนำเสนอ ได้อย่างมีคุณภาพแล้ว ถ้าผู้นำเสนอได้ตระหนักและยินดีที่จะใช้หลักการออกแบบสารและวิธีการในบทความ นี้เพื่อการเตรียมตัวสำหรับการนำเสนอ ท่านก็จะมั่นใจว่าผู้ฟัง หรือ ผู้ชมจะไม่เบื่อหน่ายกับการนำเสนอของท่านอีกต่อไป และนอกจากนั้น ท่านยังมีโอกาสเป็น "ดาวเด่น" หรือ "ดารา" ที่มีผู้คนชื่นชมและชื่นชมจำนวนมากอีกด้วย

OMG!

